

Om een geloofwaardig politieapparaat

Thursday 20 December 2007

Dan Brown is vooral bekend om zijn bestseller *De Da Vinci Code*. Het boek is ongetwijfeld spannend, maar brengt niets nieuws. Het is een compilatie van thema's die we ook elders wel kunnen lezen in esoterische en (pseudo)wetenschappelijke boeken. Minder bekend is zijn boek *Het Juvenalis Dilemma*. In dit boek gaat het écht ergens over. Het stelt een probleem aan de orde dat ons allen heel in het bijzonder aangaat. Dat probleem werd voor eens en voor altijd verwoord door de klassieke schrijver Juvenalis: *Quis custodiet ipsos custodes*. Dat is vertaald: *Wie bewaakt (er) de bewakers?* (zie pg. 334 van het boek in ned. vert.). Daarmee is de overheid in het geding die het politieapparaat hanteert om de openbare orde te handhaven. Maar wat gebeurt er als dit apparaat gebruikt wordt om er de schoolboeken van te betalen?

Met hoeveel recht trekt een agent van politie zijn bonboekje en geeft mij een bekeuring? Wat verbeeldt hij zich eigenlijk wel als hij mij aanspreekt op mijn gedrag? Waarom voelen we ons zo gigantisch genomen als er corruptieschandalen onder politiemensen aan het licht komen? Waar blijf je als je zelfs de politie niet meer vertrouwen kan? Misschien is van de tien geboden het vijfde nog wel het allermoeilijkste. Daar gaat het immers om respect voor de mensen die over ons zijn gesteld. Dat zijn vader en moeder, maar daarvan afgeleid ook de overheidspersonen. Je doet er goed aan om je te laten gezegen. Daar vaar je wél bij. Dat staat ook letterlijk in de tien geboden: "Eer uw vader en uw moeder... opdat uw dagen verlengd worden in het land dat de Here uw God u geven zal." Van gezegen is het woord gezag afgeleid. Iemand die over je gesteld is, ontleent zijn of haar gezag ten laatste aan een ultieme instantie die wij God noemen. Daarom draagt een gezagsdrager een uniform of een toga. Hij doet het niet uit zichzelf. Hij is representant! Mensen die niet in God geloven, spreken in dit verband graag over 'le contrât social' (J.-J. Rousseau). Het gezag van de overheid berust op afspraken die wij in de samenleving met elkaar gemaakt hebben. Dat is een minder sterke basis voor het gezag, maar goed - zo kun je het ook onderbouwen.

In onze samenleving is er een driedeling van de macht. Dit hangt samen met onze diepe behoefte om alles in drieën te denken. Er is een soort 'trinitarische' (zo men wil triadische) dynamiek op dit vlak. Daar is de wetgevende macht, de rechterlijke macht en de uitvoerende macht. Je zou kunnen zeggen: Eerst is daar de wetgever. Vervolgens is daar het 'tegenover' waarin die wetgever zichzelf weerspiegeld ziet: de rechter. En tenslotte is daar de 'sterke arm' die het geheel dynamisch maakt. Het was Montesquieu (1689-1755) die deze leer van de 'trias politica' definitief heeft geformuleerd. We stellen de vraag van Juvenalis nu nog een keer: *Wie bewaakt er de bewaker?* Het antwoord moet zijn: Onze samenleving staat op een krukje met drie poten. (NB: een krukje met twee poten blijft niet staan en vier poten zijn niet per se nodig.) Wet, rechtspraak en sterke arm houden elkaar overeind. Ze veronderstellen elkaar. Valt er één tussenuit, dan hebben we chaos of dictatuur. Het is te hopen dat er op de politieacademie voldoende aandacht besteed wordt aan deze filosofische onderbouwing van het werk van een agent. Soms twijfel ik daaraan. Ook het feit dat de gemiddelde Nederlander niet al te veel respect heeft voor agenten van politie (oom agent... agentje-pestes etc.) is een veeg teken. Onze samenleving weet niet meer precies waar het om gaat. Dat zou wel eens samen kunnen hangen met het feit, dat onze cultuur meer en meer losgesneden wordt van haar wortels.

Het feit, dat de politie onlangs in opspraak is geraakt door de schoolboeken-affaire, is gezien dit alles een ernstige zaak. Er wordt een rechtstreeks verband gesuggereerd tussen wetshandhaving, schatkist en overheidsbegroting. Dat is de dood in de pot. We kunnen dat ook aflezen aan de reacties van de burger in de media. Velen zien de politie alleen nog maar als een instantie die met de overheid een inspanningsverplichting is aangegaan namelijk het vullen van de schatkist. Hardrijders moeten de schoolboeken betalen. De politie is alleen nog maar druk met het beboeten van snelheidsovertreders... Laten ze zich bezig houden met het vangen van boeven... Dat krijg je ervan als je als overheid de zaken niet helder en duidelijk gescheiden houdt. Er is geen direct verband tussen bekeuring en rijksbegroting. Er is een direct verband tussen bekeuring en handhaving van de wet en de openbare orde. Van een bekeuring behoort een corrigerende en pedagogische werking uit te gaan. Dit wordt helaas al lang niet meer zo beleefd. Dát is ernstig en werkt desastreus uit in onze samenleving. Het beeld wordt in deze dagen nog eens versterkt door de acties van het politieapparaat zelf. Er zullen tot aan de Kerst minder boetes worden uitgeschreven. Natuurlijk mogen de politiebonden opkomen voor de belangen van hun leden, maar het valt nogal ongelukkig samen. En dan bedoel ik niet een boze KNVB, maar de verkeerde beeldvorming, die maar niet gecorrigeerd wordt. Jammer! Nergens is onze samenleving zo mee gediend als met een geloofwaardig en betrouwbaar politieapparaat. Ik wens daarom elke agent van politie veel sterkte, die zijn of haar werk integer en met roeping probeert te doen. Waarlijk geen geringe opgave in deze tijd!

